

2016-03-08

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Dnr Kst 2015/488 Ert dnr: Ku2015/02481/KL

Yttrande över Gestaltad livsmiljö- En ny politik för arkitektur, form och design

Det är positivt att utredningen tar ett helhetsgrepp om den gestaltade livsmiljön och att frågan lyfts upp på den politiska dagordningen. Ett av syftena med utredningen torde uppnås genom att politiken på alla nivåer börjar tala om arkitektur och design. Om denna utredning kan väcka ett brett intresse bland de styrande i riket så stärks medvetenheten om och statusen för den gestaltade livsmiljön.

Det är också positivt och viktigt med tanke på det intensiva skede med bostadsplanering och byggande som många kommuner i allmänhet befinner sig i och i synnerhet Järfälla kommun.

Järfälla kommun befinner sig i en expansiv fas med stora samhällsbyggaruppdrag. Det innefattar både att bygga ny stad, att utveckla befintliga miljöer och att gestalta nya byggnader. Långsiktighet och helhetssyn är viktigt på samma gång som bostadsbyggandet måste öka och gå snabbare. Det är särskilt viktigt att lyfta arkitektur, form och design nu. Därför kommer utredningen och det politiska initiativet till en ny politik för arkitektur, form och design i rätt tid.

Järfälla kommun instämmer med syftet med utredningen att stärka arkitekturs, formens och designens värde och dess betydelse för individen, livsmiljön och en hållbar samhällsutveckling. Utredningen anser med rätta att det offentliga ska gå före i gestaltningen av livsmiljön genom att agera förebildligt.

I kapitlet 12 konsekvenser av förslagen tecknar utredningen en mycket optimistisk bild av ett inkluderande, demokratiskt samhälle med lika tillgång till goda livsmiljöer. De långsiktiga goda konsekvenserna skulle bli lika fördelning av välfärd, tillgänglighet till vård, skola, service, offentliga miljöer och digitala tjänster för alla invånare. Skillnaderna mellan kommunerna gällande geografiskt läge, befolkningens mängd, näringsliv, attraktivitet med mera försvårar och omöjliggör kanske en sådan utveckling.

En väl gestaltad livsmiljö genom arkitektur, form och design kan skapa goda förutsättningar att uppnå en del av det som utredningen ovan tecknar gällande bland annat sociala mål.

Utredningen tar inte upp kommunernas perspektiv tillräckligt.

Kommunen har ett stort ansvar för såväl tillblivelsen, utvecklingen och underhållet av den gestaltade miljön. Flera av dessa moment saknas det beskrivning av i utredningen. För att kunna dra slutsatser och föreslå eventuella insatser behövs både en bättre analys och beskrivning av de aktiviteter som kommunen ansvarar för.

Utredningen föreslår stimulanser för att kommunerna ska upprätta arkitekturprogram. Förslaget är bra. Om programmet görs som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen kommer det upp till samråd och diskussion. Flera parter kan komma att delta i denna process vilket breddar och fördjupar intresset för arkitektur. Det är positivt att utredningen föreslår ett statligt stöd för att kommunerna ska kunna ta fram arkitekturprogram.

Järfälla kommun anser att det istället för att inrätta en ny myndighet eller förändra ArkDes kan Boverket kompletteras med ett uppdrag och en enhet för den gestaltade livsmiljön; arkitektur, form och design. Med fördel skulle denna enhet kunna arbeta integrerat med andra angränsande områden inom plan och bygg som Boverket redan har som uppdrag.

Förslaget att tillsätta en tjänst som riksarkitekt bör diskuteras. Hur skulle mandat och uppdrag se ut för denna tjänst? I vilka frågor och på vilka nivåer skulle riksarkitekten verka? Hur skulle samarbetet med kommunerna kunna utformas? Belysning av dessa frågor saknas i utredningen.

Utredningen anser att barn och unga tidigt ska få kunskap om arkitektur, form och design. Tanken är bra men konkurrensen om tiden på skolschemat är stor. Vissa skolor har tagit sådana initiativ men det är långt till en allmän etablering av ämnet på skolschemat. Ämnen som skulle kunna innehålla både teori och praktiska övningar är historia (arkitekturhistoria), bild (skissning, ritningar, skulptur) och slöjd (modellbyggande).

Utredningen hoppas på att en starkare roll på nationell nivå också ska visa vägen till mer export av områdets tjänster. Vägen dit är lång. Den internationella konkurrensen är hård. Aktörerna inom arkitektur, design och stadsutveckling är betydligt fler än exempelvis under efterkrigstiden då Sverige var ett givet resmål för utländska politiker, stadsbyggare och arkitekter.

Utredningen har en tendens att kategoriskt slå ihop arkitektur, form och design. De kan i många fall behöva särskiljas beroende på processerna, sammanhangen, skalan, de olika nivåer de befinner sig på.

Betydligt fler projekt med fokus på gestaltad livsmiljö borde utvecklas och stimuleras genom statligt stöd. Liknande de projekt som erhöll stöd av tidigare Delegationen för hållbara städer.